

Inleiding op de dienst: STRUIKELTEKST ?

Op 7 oktober verdween in het Oost-Duitse stadje Zeitz alle stolpersteine. De dag, waarop het een jaar geleden was dat de aanslag van Hamas plaatsvond.

Welke emoties spelen hier een rol? Haat? Boosheid? Frustratie? Anti-semitisme?

Wie doet zo iets?

Zulke vragen dringen zich vaker aan je op bij situaties waar je verstand bij stil staat. Een bom plaatsen bij een nieuw opvangcentrum om het opvangen van immigranten te dwarsbomen. Wie doet zo iets?

Bent u, ben jij iemand die zichzelf zo iets ziet doen?

Struikelstenen – stenen waarover je struikelt en je stil laat staan bij wat er is gebeurd. Vanmorgen hebben we het over een struikeltekst: een tekst die we liever niet lezen en meestal overslaan; ik bedoel de verzen 19 t/m 22 in psalm 139. Ze staan niet voor niets in deze psalm...

Zingen = een uitlaatklep van emoties.

Als je blij bent zing je uit.

Als je verdrietig bent dan zing je om boven je verdriet uit te komen. Je grijpt je vast aan vertrouwde woorden, die je troosten. Protestliederen, negro-spirituals, liefdesliedjes...voor elke emotie is wel een lied. En al die emoties vind je ook terug in de liederen in de Bijbel: zgn. Psalmen. En die psalmen hebben door de eeuwen heen mensen kracht gegeven in moeilijke tijden, maar ook bij blijdschap en vreugde.

Ze gaan altijd over hoe en wat God te maken heeft met de situatie waarin mensen verkeren. Waar God is in het leven van mensen en hoe hij ervaren wordt.

- Er wordt geklaagd (klaagpsalmen)

- Er wordt gedankt (dankpsalmen)

- Er wordt geprezen (lofpsalmen)

Het is niet voor niets dat bij uitvaarten vaak een psalm centraal staat.

Psalm 23 'De Heer is mijn herder' is zo'n bestseller. Blijkbaar is het een psalm waar mensen iets mee 'hebben': herkenning, steun, geborgenheid. Een lied dat hen op het lijf geschreven is.

Zo kunnen Psalmen Levensliederen zijn...

Kortom: het zijn teksten die ons raken. Omdat het vaak hartenkreten zijn en ze dichtbij komen bij onze eigen gevoelens en emoties.

Alleen ...we kunnen ze niet altijd plaatsen. Soms begrijpen we niet waarom er in een psalm ineens woorden staan, die niet passen bij de rest.

Een voorbeeld vinden we in Psalm 139: een psalm die voor veel mensen vertrouwd is en bekend. Ook zo'n favoriete psalm.

Maar als we die psalm lezen in bijvoorbeeld een uitvaartdienst stoppen we vaak bij vers 18 en lezen we door bij vers.23. De verzen 19 t/m 22 laten we weg, want we weten daar niet goed raad mee.

¹⁹ God, breng de zondaars om,

– weg uit mijn ogen, jullie die bloed vergieten –

Ze spreken kwaadaardig over U,

Uw vijanden misbruiken Uw naam.

²¹ Zou ik niet haten wie u haten, HEER,

niet verachten wie tegen u opstaan?

²² Ik haat hen, zo fel als ik haten kan,

ze zijn mijn vijand geworden.

Om daarna weer op diezelfde vertrouwde toon verder te gaan als het eerste gedeelte: de geborgenheid die de psalmist ervaart en het vertrouwen die hij/zij heeft in de Eeuwige. Want de Eeuwige kent de bidder door en door.

Maar waarom slaan we deze teksten meestal over?

Als ze in de Koran hadden gestaan, wisten we er misschien wel raad mee: daar staan immers meer haatteksten in? Maar in onze Bijbel....

Te midden van die woorden vol intimiteit tussen de bidder en de Eeuwige, botsen we op tegen woorden van haat. Zit er ook gif en haat in ons geloof? In mijn eigen geloof? Zit er ook boosheid en haat in mijn hart opgesloten? Ben ik daartoe in staat?

Er zijn exegeten (bijbeluitleggers) die zeggen dat de verzen 19-22 er niet vanaf het begin bij hebben gehoord, maar een latere toevoeging zijn, van de psalmdichter of van iemand anders. Zij ervaren deze verzen als een dissonant, een valse toon, in een prachtige danklied.

Maar zou het ook niet andersom kunnen zijn? Dat de verzen waarover we struikelen de kern is waarom deze psalm draait? En dat het begin van de psalm en het einde daarom als een herhaling klinken?

De psalm begint met: 'Heer, u kent mij, U doorgrondt mij' (vs.1) en eindigt met een bede: 'Doorgrondt mij, God, en ken mijn hart' (v.23)

Letterlijk staat er: 'Eeuwige, die mij heeft gezocht en mij (daarom) kent'.

Deze Psalm van David begint met de belijdenis dat de bidder, David, zich door God gevonden voelt: God is op zoek gegaan naar David om koning te worden van Israël. Blijkbaar was David de man die God nodig had en geschikt leek voor deze opdracht. Maar David twijfelt daar wel eens aan.

Als hij oorlog moet voeren in naam van God, met welke intentie doet hij dat dan? Uit liefde voor zijn God of uit haat voor zijn vijanden? Is hij wel zuiver in zijn gedachten en motieven?

De psalmist richt zich in de Psalm onafgebroken tot God, behalve in de 2e helft van vers 19: daar keert hij zich rechtstreeks tegen zijn vijanden en vooral tegen hen die hij bloedvergieters noemt.

Letterlijk staat er mannen van bloed ofwel: bloedbroeders = zij die zich net als hij beroepen op God en hem juist daarom het bloed onder de nagels vandaan halen.

Omgekeerd kan hij het bloed van die mannen wel drinken. Want ze achtervolgen hem tot in zijn gebed en verstoren, al is het maar heel even, zijn contact met God.

Mensen, die kwaadaardig spreken over God en Zijn naam misbruiken, kunnen een haat in je doen oplaaien. Een haat die verblindt en jou tot daden brengt waarvan je nooit gedacht had, dat je er toe in staat was. Een boosheid die je dingen laat doen, of dingen zeggen, die eigenlijk niet bij je passen...

Als men komt aan iets wat jou het liefste is, waar je hart vol van is, dan word je intens geraakt. Jouw liefde kan omslaan in haat. Het ligt zo dicht bij elkaar....

Hoe zouden christen-Palestijnen en de Joden deze psalm bidden? Zouden ze het samen kunnen bidden?

De struikelverzen van 19-22 kunnen ook voor een schrikreactie zorgen: o God, ben ik er zó aan toe? Hoe kom ik aan die haatdragendheid?

Wordt mijn geloof werkelijk bedreigt of projecteer ik mijn haat misschien op de buitenwereld omdat ik zelf zo vaak twijfel aan mijn geloof? Voel ik mij persoonlijk bedreigd en raakt het mijn veilige vertrouwde wereldje? Of raakt het mijn God?

Ineens sta je onder zelfkritiek en moet je met jezelf in gesprek.

Doet me denken aan het gesprek tussen opa en kleinkind: opa vertelde aan zijn kleinkind: 'Er speelt zich een gevecht in mij af, een strijd tussen twee wolven. De ene is slecht, boos, hebzuchtig, jaloers, arrogant en laf. De andere is goed – hij is rustig, liefdevol, bescheiden, gul, eerlijk en betrouwbaar. Deze wolven vechten ook in jou en in ieder ander persoon'. 'Wie wint er?' vraagt het kleinkind. "De wolf die jij voedt" antwoordde opa.

De Eeuwige kent ons door en door. Dat kan een geruststelling zijn en een houding geven, zo van: als mensen mij niet snappen, God in ieder geval wel...!

Zo blijven we passief in onze houding naar anderen toe. Maar het is juist deze psalm die een actieve houding verwacht. Want Gods kennen ontslaat ons niet van onderzoek naar zelfkennis.

Ken je mij? Wie ben ik dan?

Wanneer we bij ons zelf vormen van haat tegenkomen, moeten we met ons zelf aan de slag. De Eeuwige zoekt naar ons; laten we ons vinden en zien wat er in ons is?

Zingen = de uitlaatklep van emoties. Zo begon ik. Ook de Psalmen: een zee van emoties. Ze kunnen je raken, woorden geven aan jouw eigen gevoelens, maar ook een spiegel voor houden.

Ken je mij? Wie ben ik dan?

Psalmen zijn levensliederen. Ze helpen je door het leven heen.

Helmond, Corine Beeuwkes-van Ede